

(cars per cas, càlzers per calzes) i es tracta del plural de *serviv* = *servey*, i el segon és d'interpretació incerta. Els que n'aplega el *DAG*, § 2 n'hi ha, uns quants, de més valor, tots dels S xv, però àdhuc aquests més que com a substantivació els hem d'interpretar en l'origen com a una pronunciació regressiva de *servivys*, a causa de la pronúncia de *colors* com *colós*, *diners* = *dinés*, *llurs* > *llis*.

Altrament no fóra útil donar més documentació ni més moderna del verb *servir* i les seves accs, que no presenten dificultats ni gaire interès històric, car ja en donen a bastament aqueixos dos diccs. Notem només que la locució cortesa *ésser servit* (*si és servit* 'si us plau' i anàlegs), ja no és recent ni peculiar del cat. central (com es podria deduir d'*AlcM*, loc. b), perquè ja la trobem en missatges ross. del S. xvi (a. 1564, *RLR* LIII, 404, cf. *VOSTÈ*). «J.: Pero llaman, quién será? EUL: Qui hi ha? NEN: Obri, si és servit EUL: Un noi: en què vindrà?», Robrenyo (*El Sarau de la Patacada*, 51).

Tampoc no pertany a aquest llibre la morfologia. em limito, doncs, a cridar l'atenció sobre les formes *serviam* i *serveescam* citades supra de StVicentF, que completen la doctrina exposada en el vol I de *VidesR* (§§ 49, 54, cites allí de *serveca* i *serveix*), car en català aquest verb passà a la categoria de conjugació «incoativa», discrepant de les altres llengües romàniques, però deixant-ne aquelles supervivències: i avui encara l'Indicatiu *sirbe* etc. reapareix en parlars de transició, com el de Llaguarres (1957), ja més català que aragonès.

DERIV.: *Servent*. La llengua antiga vacilla entre *servent* i *servent*, forma no morta encara: en aquest amb i per metafonia causada per la i de la base llatina *SERVIENTS*, -TIS; antigament té sovint l'acc. militar de 'soldat d'infanteria': «--- entre en la terra del dit noble, ab 5 milia *servents*» a. 1325 (Finke, *Acta Ar.* III, 480), «docents cavallers e dos-mília *servents*», Desclot (§ 39, ed Buchon); «--- lo Sr. Rei --- ordonà que anassen ab ell mil cavallers --- e molts ballesters --- de Catalunya, e *servents* de mainada», Muntaner (fets de 1282, § 46, Casac. I, 100.20), i també en Jaume I.

En l'acc. 'servidor' no és menys freqüent, per ex. en Eiximenis, com s'intitulava ell mateix («lo seu humil *servent*») en la dedicatòria del *Dotzèn* etc; ignorem la forma que usava Lull (car no és d'ell sinó del corruptor Bonllabi del S. xvi la cita que li atribueix *AlcM*); el mallorquí Reixac usa *servent* i *servent* un darrere l'altre, trad. fr. ant. *vaslet* (Q, 87.8, 87.10 etc.).

Avui resta usual a Mallorca, en escriptors de llenguatge genuí: «per bé que un cerc quasi mai troba un *servent* sense vici» PdAPenya (*IdOr*, 82), «Déu N. Senyor y son *servent* Sant Martí» AMAlcover (*BDLC* I, 179); però atribuir aquesta forma o *serventa* al cat. central, com ho fa *AlcM*, on només *servent*, -enta, pertanyen a la llengua literària, i totes dues formes, però molt més *servent*, -enta, són estranyes a la llengua parlada, és enterament infundat, i posar al descobert una xocant ignorància; no hi he oit mai la forma amb -

(exclosa amb gran raó de la llengua correcta moderna pel *DFa*) si no és a alguna persona de parlar acastellanat; en el femení, si no m'enganyo, resta en ús l'arcaisme *serventa* en algun punt del Continent però és en'cat. oc., si bé més aviat en l'acc. figurada 'eina usada per al forn'. *Servint* m., rar.

Serventa També amb -i- o -e- des dels orígens literaris: «que negú juseu no gaus crestiana per noyrisa ni per *serventa* tener, ni per altre *serveis*», títol d'una ordenació ross de 1279 (*RLR* IV, 360). Tant en Lull com en Eiximenis coexisteixen les dues formes: «Dementre que ohien la missa, pluvia --- De cascú dels albercs exí una *serventa*, qui portaven a l'esgleya --- galotxes a son senyor --- la una *serventa* dix a l'altra: ---Donem almoyna a aquells 2 pobres, per tal que porten les --- a l'esgleya, e --- no ns mullem---. Cascuna de les *serventes* ho tenc per bo, e ---», *Blanq.* (*NCI* I, 100.27); *serventa*, ib. I, 25.8.

C. 1400, amb to popular: «una dona --- havia la cara torta, e com faés comprar mirall a la *serventa* --- barallava la *serventa* dient-li per què havia comprat mirall tort; e la *serventa* no li gosava dir que ella hagués la cara torta --- la *serventa* ---», Eiximenis, *Terç* (§ 674; *NCI* VI, 63.9ss.; de nou *serventa* p. 141, però *serventa* quatre cops pp. 140 i 141). «Neguna dona ne macipa, nina, ne *serventa*, ne neguna fembra, no gos filar ---», StCeloni a. 1370 (*BABL* XII, 139); *serventa* StVicentF (*Serm* I, 79.19, text en *postilla*); en acc. moral: «expelir les desonestes flames, e no t fasses a turpíssima esperansa *serventa*», *Fiameta* (ed gòtica, § 15,29).

Algun cop per arcaisme poètic, usà Verdager la forma antiga: «Si de ser ta *serventa* t'apar demano massa, / obre un sepulcre, y còlga-m'hi dessota 'l món més alt--- / així dihent, los dobles genolls de l'heroe abraça / ---», *Atl* de 1867 VI, 31b (eliminat en la versió definitiva).

Serventès [1865, MilàF, i ja en Ramon Vidal de Besalú; *serventes* S. XII, *serventesc* S. XIII], mot creat en la llengua occitana dels trobadors (entre els quals els nostres), amb el sentit de «vers» compost al servei d'uns interessos, generalment els d'un Senyor, i derivat per tant de l'oc. ant. *servent* (o *servent*, menys freqüent en llengua d'oc) amb el sufix -esc (que fonèticament es reduïa a -és) [no a la inversa, malgrat *AlcM*] en aqueixa llengua, ja en el S. XIII; en català es deia *serventesc*, *serv-*, com ho porta un dels testimonis més antics (o el primer), o sigui el del català Guerau de Cabrera: «Ni *serventesc* / ni balaesc / non t'auç dir e<n> nuilla sazó(n)» (en el seu «ensenyament» renyant el *Joglar Cabra*).

És sabut, però convé repetir-lo, el judici d'un altísim crític literari (no sabem quin dels Grans del segle XIII; o potser més aviat el Cerimoniós, que sembla haver-ne fets ell mateix); «El rei d'Aragó donet per molher las cansós d'En Guiraut de Bornelh als sieus *serventès*» (parlant dels de Bertran de Born, diu la seva *Vida* coetània). «La parladura francesca val mais --- a far romanz, retronsas et pasturellas, mas cella de Lemosin val mais per far vers et cansons et *serventès*,